

այս ժողովուրդի մասին։ Արդ, համաձայն այս բոլոր կատարուած քննական աշխատութեանց՝ Արմաւիրի հիմնադիրը կը համարուի ըլլալ Արամէ, ուրարտացի մեծ իշխանը՝ որ գաղափարն ունեցաւ ըստեղծելու դաշնակցութիւն մը համանուն ցեղերու, որ հոն կ'իշխէին, զօրացնելու համար իրենց երկիրը հասարակաց թըշնամիին դէմ, Սաղմանասար (860-825) թ. մ. մին ամէնէն կատաղի ասպատակողներէն։ Այս Արամէի (որուն բուն ուրարտեան ձեւն է Արամիս) օրով է որ կը յիշատակուի Արգասկու (Արգաշկու, Արգասկունու) երբեւ մայրաքաղաք Ուրարտուի, եւ կը գտնուի Կարնոյ գաւառին մէջ եւ կը նոյնացուի Արծն անունով ճանչըւած հին քաղաքին հետ։ Յովսէի Վրդ։ Սանտալճեան նմանապէս, որ արձագանդը կ'ըլլայ իր Hist. documentaire de l'Arménie-ի մէջ գերմանացի մեծ քննադատներու կարծիքներուն, կ'աւելցնէ որ այդ գաւառին մէջ կար եւս քաղաք մը Արամալի (Արամի աեղ, քաղաք) անունով, որ կ'ենթալրուի թէ Արմաւիրն ըլլայ՝ յիշատակուած հին պատմիչներէն։ Տեղոյն նկատմամբ Խորենացին ալ համաձայն կ'երթայ՝ երբ կ'ըսէ. «յափն Երասիսայ՝ մօտ յԱրմաւիր» (Բ. դ.)։ Ստուգիւ հին արձանագրութիւններն՝ ինչպէս կը ճշտէ Սանտալճեան՝ կը ճանչնան այդպիսի քաղաք մը Եփրատի եւ Երասիսի ակերուն մօտ, այսինքն Կարնոյ գաւառին մէջ(?)։ Արմաւիր կամ Արամալի, ինչպէս նաև Արգասկու՝ ուրարտեան հողամասին դլխաւոր կեդրոններն էին։ Ուրարտու եւ Նայիրի միաժամանակ գործածուած չեն Հայաստանի հողամասը նշանակելու համար։ Նախապէս գործածուած է Նայիրի, որ կը նշանակէ ասորեստանեան լեզուով երկիր գետերու(4) եւ ստուգիւ Հայաստան առատ է գետերով. յետոյ Ուրարտու՝ որ կը նըշանակէ բարձր լեռներ, այսինքն բարձր երկիր կամ բարձրաւանդակ(5)։ Ուրարտու

անուանակոչումը սկսուած է Արամէի օրով։

Ուրարտու կոչուած բաժնին մէջ է ուրեմն որ գոյութիւն ունի Արամալի, որ քննադատները կը կարծեն թէ Արմաւիր անունով ճանչըւած հին քաղաքին հետ կրնայ նոյնանալ։ Իսկ Կովկասի մէջ դըտնուած Արմաւիրը՝ որուն մասին կը խօսի մեր «Սաթուռնոյ», երբեք չի նոյնանար հին պատմական Արմաւիրին հետ, տեղն անդամ բոլորովին տարրեր է։ Կովկասի մէջ Գուլպան գետի ճախակողմեան ափին վրայ կառուցուած Արմաւիրը՝ նոր Արմաւիրն է, հիմնարկուած 1848ին հայ գաղթականներէն։ ուստի բոլորովին սփալ է հիմը յօդուածին, որ կ'ենթաղրէ թէ Կովկասեան Արմաւիրն ըլլայ հին պատմական Արմաւիր քաղաքը։

Հ. Մ. Ճ.

³ Ourartou était primitivement un district d'une extention médiocre, qui, partant de la région des sources de l'Euphrate occidental et de l'Araxe, s'étendait jusqu'à une partie du cours supérieur de l'Arsanias ou Euphrate oriental. La capitale en était Arzaskou. Cette ville était l'Arzn du moyen âge, située au sud-est du canton de Caranite. La ville de Qalinis était Carona elle-même, la Carine des auteurs arméniens (la ville d'Erzeroum moderne). C'était sans doute à ce district qu'appartenait la ville d'Aramali qui, en language ourartique, signifie « lieu d'Aram ». (Hist. docum. de l'Arménie, par Joseph Sandaldjian, I. vol. p. 204).

⁴ Ասորեստանեայ եւ Պարսիկ Սեպագիր արձանագրութիւնք. թրդմ. Յովս. Վ. Սանտալճեան, վիեննա, 1901, 9:

⁵ Անդ, էջ 13-14:

Ուրարտական պատմութեան եւ լեզուին շուրջ տես նաև Հիւրշման «Հին Հայոց տեղույ անունները», թրդմ. Հ. Բ. Պ., Վիեննա, 1907։ Նարեքի «Հայաստան բարելական-ասորեստանեայ սեպագրերու համաձայն», նոյն թրդմ. Վիեննա, 1904։ Joseph Sandaldjian: Les inscriptions Cunéiformes Urartiques, Venise, St. Lazare, 1900; L'idiome des inscriptions Cunéiformes Urartiques, Rome 1898.

ԳԵՐԵՐՁԱՆԻԿ ԳՐԻԳՈՐ ՊԵՏՐՈՍ ԺԵ.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ-ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՏԱՆՅ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Ս. ՂԱԶԱՐՈՒԻ ՄԷՋ

○○○

Յանկալի աւետիս մը Հոռմէն կ'աւետէր մեղի որ Գերերջ. Հոգեւոր Տէրը, Գրիգոր Պետրոս ԺԵ., Կաթողիկոս-Պատրիարք Տիկին Վենետիկեան լճակը ամփոփուած մութին մէջ կը նիրհէր, եւ լոկ Ս. Ղազարն էր որ իր լոյսերուն մէջ կը սպաէր ցանկալի Հիւրերուն։ Քիչ յետոյ իր զանգակներուն ծանր ու խորհրդաւոր զօղանջովը ազգը կու տար ժամանուամին։ Կը կազմը էր իսկոյն թափօրը առաջնորդելու զինքը եւ օրհնութիւն։

Աշարհաւեր պատերազմի աւարտին է Արամալի Կ'ելէ յայց Շիրմաց Ս. Առաքելոց, եւ այդ առթիւ բերելու մեղի, իտալոյ մէջ ցրուած հայերուս ալ հրճուան կ'երթագործ կ'աւետէր պատմութիւն։ Ուստի Գերապայածառ Արքի, եւ Հ. ԿարաՊետրոս Քէտիճեան Արքի, եւ Հ. ԿարաՊետրոս Քահանիի Ընդէ. Գործակալ պետ Վ. Ամատունիի Ընդէ. Ամբովեայ դաս-Ուխտիս Ս. Գահին առջեւ։ Միօրեայ դաս-Դարէ մը վերջ Միլան, ուր կ'իջեւանի Ս. Պարէ մը վերջ Միլան, ուր կ'այս ամբով ապրում թեմական Վարժարանը, մեղի համար՝ վայելելով իր քաղցր ու համակրելի ներկայութիւնը։ Այս այցելութեան յիշատակը պիտի մնայ յաւէտ քանդակուած Միլանութեան Ուկեմատեանին եւ ժամանակագրութեան մէջ։

Պատշաճութեան այցելութիւն մը կը կատարէր Նոյեմբեր 27ին առ Ծիրանաւոր Պատրիարքը Քաղաքի, ընկերակցութեամբ իր Արհի Պատր. Փոխանորդին, Ուխտիս Գերապայածառ Արքահօր, Գերյ. Հ. Յովհան Վ. Աւգերի, Հ. Կարապետ Վ. Ամատունիի եւ ուրիշ վարդապետներու։

Նոյեմբեր 29ի Հինդշաբթի օրը յատկացուած էր այցելութեան Վենետիկեան Նըկարչական արուեստի ցուցահանդէսին՝

նախույննեան պալատի շքեղ սրահներուն մէջ, ուր ամփոփուած էին հինդ դարերու դլուի դործոցները: Կ'ընկերանային Արհ. Գերապ. Պ. Քէտիճեան, Գերապ. Արքահայրը, Գերյ. Հ. Յովհանն եւ ուրիշ Հայրեր:

ՎԵՀ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՀԱՅՐԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Զախէն աջ՝ ԱՐՀ. ԳԵՐԱՊ. ՊԵՏՐՈՍ ՔԷՏԻՃԵԱՆ — ԱՐԵՆ. ՀՈԴԵՆՈՐ ՏԵՐ ԳՐԻԳՈՐ ՊԵՏՐՈՍ ԺԵ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ-ՊԱՏՐԻՈՐ — ԳԵՐԱՊ. ԱՐԵՍԱՅՐ ԱՐԱՊԻՈՆ Վ. ՌԻԼՈՒՇՈՅԱՆ

Յուցահանդէսի վերատեսուչը կը մատչը անմիջապէս մատուցանելու իր յարդանքները, եւ կը նշանակէր զեղարուեստի քըննադատ մը՝ առաջնորդելու եւ բացատրելու նկարները: Զմայլելի նկարներ էին, ստուգիւ, մէծ վարպետներու, որոնց մէջ մահաւանդ ձիորձիոնէի, թիցիանոյի եւ Քարլոյ Տուչիի, Փառլոյ Վերոնեզի ու Թինթորէթթոյինները կը դրաւէին յատկապէս ուշագրութիւնը:

Կէսօրին կ'անցնէր այցելելու Մ.-Ռ. Վարժարանը, ուր Տեսչութիւնը կը փութար ներկայացնել իր խորին յարդանքը ու պատուել զինքը համեստ ճաշով մը: Տեղի ունեցան նաև արտասանութիւններ եւ մաղթողական ուղերձներ աշակերտներու կողմէն, որոնց բոլորին ալ ինքը կը

փոխադարձէր խրախուսիչ եւ տաք խօսքերով գնահատանքի ու սիրոյ:

Դեկտեմբեր 1ին հրաւիրուած էր ճաշի Գերապ. Պ. Քէտիճեան, Գերապ. Արքահայր Հայրեան Հիւպատոսի մօտ: Բացի Արհ. Գետրոս արք. Քէտիճեանէն՝ կ'ընկերանա-

զարդերով վեհութիւն կու տար օրուան յիշատակին: Գերապ. Պետրոս Քէտիճեան եւ Գերապ. Արքահայրը Ռւխտիս, պատարագի զգեստներով պաշտօնապէս ներկայ էին բեմին վրայ: Ցուղիչ ու խորհրդաւոր արարողութենէն յետոյ՝ Հոգեւոր Տէրը, Մխիթար Արքահօր գրատան սրահին մէջ կ'ընդունէր յարդանքի եւ համակրանքի ներկայ էին խորհրդիւնը հայ գաղութիւն, որ կը մատչէր ի համբոյր Ա. Աջին՝ խնդրելով հայրական օրհնութիւնը:

Կը յաջորդէր ապա ճաշկերոյթը, տըրուած մտերմէկ ու տաք ըրջանակի մէջ. ներկայ էին խորհրդիւնը պատուել Մխիթար Տուչիի նկարը կամաւոր պատույն մէջ՝ զերեղմանը այն մեծ մարդուն՝ որ Մխիթար Արքահօր նեցուկ եւ ջատագով եղաւ, Խաչատուր Վրդ. Երզրումցիին, աշակերտ Ռւրբանեան միջազգային վարժարանին, ինչպէս ինքը Հոգեւոր Տէրը:

յին իրեն նաեւ Գերապ. Արքահայրը եւ Հ. Կարապետ Ամատունի: Նոյն օրը Հոգեւոր Տէրը փափաքեցաւ ուխտաւորի կարօտով այցելել Վենետիկի Ս. Խաչ Հայկ. Եկեղեցւոյն մէջ՝ զերեղմանը այն մեծ մարդուն՝ որ Մխիթար Արքահօր նեցուկ եւ ջատագով եղաւ, Խաչատուր Վրդ. Երզրումցիին, աշակերտ Ռւրբանեան միջազգային վարժարանին, ինչպէս ինքը Հոգեւոր Տէրը:

Կիրակի, Դեկտեմբեր 2ին, տեղի կ'ունենար Պատրիարքական Զայնաւոր Պատարագը, մատուցուած Հոգ. Տիրոջմէն: Վենետիկի հայ գաղութը եւ խորացի հրաւիրեաներ խուժած էին այն օրը Ս. Ղազար. հաւատացեալներով լի էր եկեղեցին, որ իր տօնական շքեղ ու հանդիսաւոր

Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէր, Առանձնայատուկ ուրախութիւն մըն է ինծի համար ներկայացնել այսօր յանուն Մխիթարեան Մխիթարանութեան՝ մեր որդիական անկեղծ եւ երախտագէտ չնորհակալութիւնները Զեր հայրական չնորհարեր այցելութեան առիթով, որ ազնուական մտածութեամբ, յանձն առնելով ճանապարհի բազմապատիկ նեղութիւնները, ուղցիք պատուել Մխիթար Տունը բերելով Զեր օրհնութիւնը, սէրը եւ համակրանքի գործնական ապացոյցը:

Պատերազմի տիսուր օրերուն՝ երբ կը բակի ըրջանակը եւ մտահոգութիւնները ներկայ էին խորհրդիւնը կամաւոր պատուած էին մեղ, երբ մեր հեռաւոր Հրամանատարը եւ ֆրանս:

ՎԵՀ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԵԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱԿԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Պր. էլլի Հիւպեր, եւ ուրիշ բաղմաթիւ պատուական հիւրեր:

Գերապ. Արքահայրը ի գիմաց բովանդակ Մխիթարանութեան կը ներկայացներ նախ Երմագին մաղթանքներ եւ չնորհաւորութիւններ Հոգեւոր Տիրոջ:

Եղբայրներու մասին որոտող էինք՝ միայն մէկ մտածութիւն կը խաղաղէր մեր ալեկոն սիրտը, բարեգութ Զօր մը եւ ժըրաջան հովուակետի մը քաջալերը, բարոյական եւ նիւթական օժանդակութիւնը. եւ չէինք սխալած:

ՎԵՀ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՀԵՏ

Հոգեւոր Տէր, ես այն հաստատ համո-
զումն ունիմ որ Հայ կաթողիկէ Եկեղեցին
պատժական ըրջան մը կ'ապրի, լի աստ-
ուածային օրհնութեամբ, լի կենսաբեր
արդիւնքներով։ Եւ Մխիթարի Տունը հըր-
ճուանքով եւ սիրով կը դիտէ մեր Նուիրա-
պետութեան վերելքը, եւ հաւատարիմ իր
մէծ Հիմնադրի կտակին, հետեւելով մեր
Հոյակապ Նախնիքներու գծած ուղիին,
պատրաստ ենք բերելու մեր աջակցութիւ-
նը, գրաւորական, դաստիարակչական
մարզելուն մէջ, Աւետարանի քարոզու-
թեամբ եւ աղօթքով։

Երկար տարիներու ծանօթութիւնը, Զեր
հայրական անկեղծ սէրը, ստեղծած են
մեր մէջ անքակտելի զող մը որ կը կապէ
մեր սրտերը, ինչու երբեմն լիաշատուր
վարդապետինը մէր Երանաշնորհ հիմնա-
դիր Միհթառին :

Հոգեւոր Տէր, ամէնքս ալ մէկ իղձ, մէկ
փափաք, մէկ մազթանք ունինք Զեղի հա-
մար, այն է, Աստուծոյ օրհնութիւնը ա-
ռաջնորդ ըլլայ Զեր ամէն քայլին եւ Տի-
րամօր մայրենի հովանին պաշտպան Հայ
Նուիրապետութեան՝ որպէս զի կարենայ

տարածել փառքն ու թագաւորութիւնը իր
Միածին Որդիին եւ օր մը հաւաքել Ս.
Գրիգոր Լուսաւորիչի դաւազանին ներքեւ
իր բոլոր դաւակները :

Շատ քաղցր եւ յաւէտ սիրելի պարտականութիւն մըն է ինծի՝ չնորհակալ ըլլալ նաեւ Ա.րհ. Գերպ. Պետրոս Քէտախճեանի, Զեր արժանաւոր Փոխանորդին, որուն ազնուական զգացումները եւ ոսկեղէն սիրտը ծանօթ են ինծի երկար տարիներէ ի վեր, որուն կը մաղթեմ քաջառողջ եւ արեւշատ օրեր, որպէս զի շարունակէ ըլլալ նեցուկ եւ անփոխարինելի խորհրդական Նուիրապետութեան եւ լրւաւոր առաջնորդ հասնող սերունդին:

Պաշտօնական ուղերձի ու յարգանքի մաղթանքը կարդաց Հ. Ե. Փէջիկեան, իրբեւ օրուան յիշատակին քերթողական յուշաբժանը, գլուխածանը, գլուխածանը:

Խօսք կ'առնելը ապա Հոգեւոր Տէրը,
ըստելով.

«Հարկ է պատասխանել ուղղուած ջերմությամբ սիրազեղ մաղթանքներուն. դժուար չէ անշուշտ այս պատասխանը. բայց դժուար է ստուգի կարճ ըլլալու, ա՛յնքան գեղուն

Են կըած տպաւորութիւններս եւ զգացումները որ կ'ողողեն զիս այս պահում :

«Հոգեկան զմայլումի օրեր եղան, ըստ,
շաբթուան մը այս օրերը՝ զոր ապրեցանք

միասին, Միսիթարի նույիրական յարկին
տակ, եւ Գերապ. Քէտիձեան արքեպիս-
կոպոսը, զմայլում ձեր աստուածանուէր
կեանքին՝ նույիրուած աղօթքի եւ ուսման։
Ս. Ղազար մէկն է մեր այն մհնաստան-
ներէն, ուր հայ եկեղեցւոյ ոգին եւ կեն-
սունակութիւնը հաստատուն հիմերով դեռ
կ'ապրի եւ կ'արդինաւորէ։ Ս. Ղազար
մեր հայ կաթողիկէ Նույիրապետութեան
եւ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսական Աթո-
ռին ամուր սիւնը, փայլն ու պարծանքն
է։ Ահա ինչ որ իմ խոր համոզումն կը
կազմէ։ Միսիթար Աբբահայր կատարեալ
հանճար մըն էր, աստուածարեալ մարդ-
ու առաջառուած իր մտքի ու հոգե-

մը, առաջնորդութեած է ի կանոն կարողութիւններու մէջ վեր-
նական լոյսով, մեծ միտք մը եւ մեծ սիրտ
մը, որ իր ազգին կարօսութիւններուն
դարձանը կը խորհի՝ կանցնելով կեղրոն
մը դիտութեան ու սրբութեան, հանելով
առաքեալներ որ ափուն լոյս, սէր, համե-
րաշխութիւն, եւ սերմերը աստուածային
ու մարդկային դիտութիւններու։ Միաբա-
նութիւնը ունի դեռ կատարելիք մեծ գեր-
մր, փայլուն ապագայ մը իր դիմաց։ Ան-

ցեալին մէջ բոլորած է արդէն պահտավլ
շըջաններ, հանելով անուանի դէմքեր որ
մեր ազգային գրականութեան հիմերը դը-
րած են եւ միանդամայն հարստացուցած
զայն: Մեր տառապեալ ազգը նայած
է միշտ Ս. Ղաղարին՝ իրբեւ լուսաւոր չա-
չի մը, որուն ցոլքը տարածուած է ամէ
նէն հեռաւոր անկիւններն անդամ, Հոն ու
Հայ սիրտ մը կը բարախէ, կամ միտք
մը կարօտ ունի լուսաւորութեան: Այս
պատճառով յատուկ ճիկ թափուած է
հրատարակութիւններու, սկսեալ աղօթա-
գիրքերէն մինչեւ աստուածարանական ո-
փիլիսոփայական, գրական, մատենագրա-
կան, բանասիրական, պատմական ու նաև
բնական գիտութեանց վերաբերեալ գործե-

Ես կստա՞ն

այսօր Միաբանութիւնը իր վերաբռնած
հոգիով յետ պատերազմի աղետալի ապ-
րումներուն, պիտի սկսի գործել դարձեալ
նոյն ուղղութեամբ եւ թերեւս աւելի ար-
ուինառեր կերպով»:

Այսպիսի եւ աւելի գեղեցիկ զնահատանքի հոսքերը ըրաւ Հոգեւոր Տէրը։ Բայց ինչպէս միշտ, այս առթիւ ալ, իր պաշտօնական արտայայտութեան մէջ անվակաս էր այն ջերմ սիրոյ ու զգացման շեշտը հանդէպ Մխիթար Աբբահօր Հոգւոյն ու զաղափարականին։ Զմայլած է անստուգիւ Մեծ Սեբաստացւոյն վրայ, «որուն ոսկրներուն մօտ, շեշտեց, ամբողջ շաբաթ մը չնչեցինք սրբութեան բոյրը։ Ու հիմա իմ մաղթանքս ալ այն է՝ որ Ան իր ձեռակերտ մենաստանին մէջ դառնայ առարկայ պաշտամունքի իբրև երանելի ու սուրբ»։

Յիշելով ապա սառնամանիքները փչըող
ժանուկ Միհթարի պատկերը, վերջացուց
իր հոգեբուխ խօսքերը՝ լսելով որ «ներ-
կայիս ալ պիտի փշրէ ինքը Միհթար բո-
լոր խոչերն ու դժուարութիւնները, որ-
պէս զի իր կերտած Կեդրոնը կարենայ
առանց ո՛ եւ է արդելքներու դիմել դէպի
իր վախճանը՝ ի պայծառութիւն Ս. Եկե-
ղեցւոյ, ի վայելումն ազգայնոց եւ ի
պարծահո հայ Կաթողիկէ Նուիրապետու-
թեան»:

Յաջորդեց ըսնդալից ծափահարութիւն
մը իր այս ազնուական ու սրտաբուխ խօս-
քերուն, իբրեւ նշան այն տաք ոգեւորու-
մին որ զործեց բոլոր ներկաներուն վրայ:

Դեկտեմբեր 2ը եղաւ Սիստանի թռասս
անդամներուն եւ ազգայիններուն համար
տօնի եւ ցնծալից ուրախութեան օր մը:
Բայց հասաւ գդրախտաբար նաև բա-
րեւակներուն 4 միա միջնօ

ժանումի օրը. Իսկամաբեր է յա լը
ըէի: Գորովալից ու խանդաղակաթ սիրոկ
զեղուն արտայայտութիւններ ունեցաւ բա-
րձրած ասհուն եւս: Յետ ջերմապին

յանաս պատռու որ ժողովրդական տեսա
յանձնաբարեկու որ ժողովրդական տեսա
կէտով օգտակար զրքերու հրատարակու
թիւնները վերսկիին, կամ սպառածներու¹
կրկին տպագրութիւնները փութացուին
եւ յետ խոր բարեպաշտութեամբ այցե

լութիւն մը կատարելու Մխիթար Աբրա-
հօր շիրմին, որուն վրայ ծնրադիր կ'ամ-
փոփէր ինքինքը աղօթքի մէջ, կը բաժ-
նուէր մեզմէ Հոգեւոր Տէրը կրկնելով
«Կեցչ Մխիթար», «Կեցչ Մխիթարեան
Մխարանութիւնը», ու մաղթելով վերստին
միշտ յարածուն վերելք իր զործունէու-
թեան այլեւայլ մարզերուն մէջ: Ու միա-
բաններս ալ կը կրկնէինք յուզուած «Կեց-
չ Հոգեւոր Տէրը», «Կեցչ Նուիրապե-
տութիւնը», մինչ արդէն շոգեմակոյիը
պատրաստ կը սպասէր առաջնորդելու դին-
քը Փիացցալէ Ռոմա հրապարակը: Կըն-

—ooo—

Ի ՇՆՈՐՀԱԲԵՐ ԳԱԼՈՒՍ ԱՄԵՆ. ՀՈԳԵԿՈՐ ՏԵՍՈՆ

ԳՐԻԳՈՐԻ ՊԵՏՐՈՎԻ ԺԵ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՏԱԽՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

Յարձան պղընձի դրոշմեցէք. Մե՛ծ է օրս այս: —
Տուն Մխիթարայ գոչ: «Օրինեալ ես որ զաս»:
Միրտ ընդհանուր կրկնեն ըզնյն միարան.
Եւ խնկէ զօդ տաճարին բոյրն օրինութեան:

Այն ինչ դադար առեալ ահեղ փոքրկին:
Յողջոյն նժդին որդւոց յափուն զա Հանդին.
Ո՞ր բերկութիւն բան զայս բաղցրիկ մեզ ի յոյս,
Ո՞ր աւետիք յերկնից հասեալ ի խրախոյս:

Զասուածային սէր կնիի եւ դրօշ քեզ կազմեալ
Առ Մըլիթար փուրա հոգուով հեղափայլ,
Նորին շաւզաց դիմեալ ըզին եռանդուն
Առ ի Քրիստո նորոգել զազգ մեր ողջոյն: —

Ո՞հ բաղցրդ ինձ տեսոր՝ որում դարք նախկին
Յոգւոց պարզել տենչացան յիղա կարողին.
Ահա սէր, լոյս նառազայրեն միւսանցամ
Եւ փարատին մըրերք սրտից դառնութեան...:

Լուսաւորիչ, Վըկայասէր Քեւ դառնան,
Սո՞ւրբ Հայրապետ, ի կեան՝ ի լոյս Թորգումեան:
Թարգմանչաց հոյլ ի բան, ի զիր քեզ օնան
Յայգւոշ Փրկչին Հարք են Ուխտին Մխիթարեան:

Վայրավատին զազանարեկն ահա հօս՝
Զոր նենցեաց չար վարձկանաց հոյլ նախանձու,
Առ բաշ Հովհիւրդ յիւեւելս ընթանան
Ի Պետրոսեան խառնել գաւիր փրկութեան:

Սիրատենչիւրդ հա՛ս ժամ, զի քեւ բերկրեսցին
Եկեղեցի, Ազգ, Հայրապետու գլխովին.
Երանացի եւ Մըլիթար Պետրոսեան
Ախոյեան մեծ սուրբ Հաւատոյս միւսութեան:

Հ. ԵԱԽԱ. Փ.

ՏԱՐԾԱԿԱՆ ՀԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏՐԱՎԱՐԱՐ

ԵՐԱՆԱՃՆՈՐՀ ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲՈՅՆՈՐ ՏՈՐԵԿՈՆ ՅԻՆԱՑԱԿԻ

Ամէն տարի անխափան նուիրական պար-
տականութեան պէս՝ Մխիթարեան նորա-
հաս երխասարդ վարդապետ մը կը բերէ
իր յարդանքի ու սիրոյ տրիտուրը Երնշ.
Հիմնադրիս մահուան յիշատակին առի-
թով: 196 րդ տարին է որ կը լրանայ այս
տարի անոր մահուան. մարմարեայ կա-
փարիչին տակ ամփոփուած է մարմինը,
բայց հոգին կը թեւածէ արծուի պէս իր
բայց հոգին կը թեւածէ արծուի պէս կը
ուր հայ սիրտ մը կը բարախէ:

Այս տարի Վանքի մեր աշակերտութիւ-
նը եւ Մ.-Ռ. Վարդարանի սանելը Ա.

Զենոնի ամարանցին մէջ համախմբուած

տօնեցին այդ յիշատակը՝ ի ներկայու-
թեան Ռևլատիս Գերպ. Աբբահօր՝ Մրա-
պիոն Վ. Ուլուհոնեանի, Մեծարդոյ Հայ-

րերու եւ մտերիմ բարեկամներու: Այդ

յիշատակէն անբաժան է մխիթարեան սա-
նելու սրտին մէջ՝ նաեւ յիշատակը Սա-

մուէլ Մուրատի եւ Ռափայէլ Ղարամեա-
նի, զոյդ բարերարներու՝ որոնց անունը

ասկէտառ քանդակուած է այնքան երախ-
ոսկէտ աշակերտներու հոգւոյն խորը:

Տեղի ունեցան երգեր, արտասանութիւն-
ներ, ընթերցումներ գեղեցիկ ու զացուած

ներ: Բայց պաշտօնական ձառ-
ուղերձներու: Բայց պաշտօնական ձառ-

ուղերձներու: Կեղեցի կերպով ներկայա-
թարի մէջ»: Գեղեցիկ կերպով ներկայա-

թարի տարեկան ներբողեանը՝ էր Հ. Աբ-

թարի տարեկան ներբողեանը՝ էր Հ. Աբ-

թարի տարեկան ներբողեանը՝ էր Հ. Զենոնի մեր ամար-

րուն, հիւանդութիւններուն մէջ: Աստուա-
ծային սիրոյն ճշմարիտ ցոլացումը, եղ-
բայրսիրութիւնն է, լսաւ, եւ որուն վրայ
ծանրացաւ վեր հանելով Մխիթարի մէջ
այն իսկական առաքեալի ողին՝ որ իր ան-
ձը կը դնէ մերձաւորին համար, այն վսեմ
գաղափարականը ծառայելու իր Ազգին,
օգտակար ըլլալու ժողովուրդի զանազան
խաւերուն, սկսեալ մանուկներէն մինչեւ
յեծաղոյն գիտականը, մինչեւ բարձրա-
գոյն եկեղեցականները: Նոյն այդ բուռն
սէրէն մզուած է որ իր Մխարանութեան
սէրէն մզուած է որ իր Մխարանութեան
ալ, պառուղը եւ զոհը այդ սիրոյն, տուաւ
այնպիսի ուղղութիւնն մը՝ որ անխոտոր
քալէ իր հոգին ձառագայթած լոյսին
առաջնորդութեամբ:

—ooo—

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 8 ՄԱՏԱՒՅՈՒՄՆ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻ Ի ՇՆՈՐՀԱԿԱՎՈՒԹԻՒՆ

Սեպտեմբեր 8ը Մխարանութեանս պատ-
մութեան մէջ նուիրական թուական մըն է.
Հիմնարկութիւնը եւ Մխարանութեան հա-
մար կենսական չնորհքներու ստացումը
այդ թուականին զուգագիպած է: Եւ ճիշտ
այդ օրուան վերապահուած էր այս տարի
հանդիսաւոր Ս. Պատարագի մատուցումը՝
ի չնորհակալութիւն խաղաղութեան մէծ
պարզեւին:

Եթե անակնկալ աւետիսի պէս տարած-
ուեցաւ խաղաղութեան լուրը ու լեցուց
սրտերը անպատում ցնծութեամբ, ամբողջ
քրիստոնեայ աշխարհ աղօթեց, թափօրներ
կաղմակերպեց: Ս. Զենոնի մեր ամար-

ուղերձներին մէջ ալ, յետ միջօրէի Մայիս 8-ին,
երգուեցաւ եռաձայն «Զքեղ Աստուած գո-
ւարանեմք»ը, խանդավառ եւ յուզուած ո-
գեւութեան մը մէջ: Բայց Սեպտեմբեր